

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

PALTAMO

Paltamon kunnan

Viisaan liikkumisen suunnitelman esite

Suunnitelman sisältö

Viisaan liikkumisen suunnitelman tarkoituksena on toimia kunnan liikkumisen ohjausta ja liikenneturvalisuustyötä ohjaavana työkaluna ja asiakirjana. Viisaan liikkumisen suunnitelmassa kuvataan liikenneturvallisuuden näkökulmasta kunnan keskeisimmät vaaranpaikat ja ongelma-alueet, listataan liikenneturvallisuustyön tavoitteet ja laaditaan toimenpideohjelma tuleville vuosille.

Tässä esitteessä on yhteenveto Paltamon kunnan viisaan liikkumisen suunnitelmasta, joka on laadittu osana laajempaa Kainuun kuuden kunnan viisaan liikkumisen suunnitelmaa. Suunnitelma on tehty yhteistyössä hankekuntien, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen ja Liikenneturvan kanssa. Paltamon osalta valmistuneella suunnitelmalla päivitetään vuonna 2009 valmistunut suunnitelma.

Suunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin liikenneturvallisuuden parantamistavoitteisiin. Suunnitelmassa on pyritty löytämään kuntien riskialteimmat kohteet ja määrittämään niille toteuttamisen kannalta mahdollisimman realistiset toimenpide-esitykset. Ehdotetut toimenpiteet on luokiteltu kiireellisyyden ja kustannusarvion perusteella. Osana viisaan liikkumisen suunnitelmaa on laadittu myös kävelyn ja pyöräilyn edistämisen osio, jonka tavoitteena on löytää toimenpiteet, joilla pystytään lisäämään viisaan liikkumisen kulkutapaosuuksia kunnissa.

Suunnitelman nykytilakartoitus toteutettiin kaikkiin kuntiin suunnatulla kyselyllä, sekä liikenneympäristön ongelmakohtien maastotarkasteluilla. Kysely toteutettiin Maptionnaire -karttakyselynä huhtikuukuuksa 2024. Kyselyssä esiin nousseiden

ongelmien ja maastokäynneillä tehtyjen havaintojen pohjalta laadittiin toimenpiteitä liikenneympäristön parantamiseksi sekä erilaisia ratkaisua liikennekasvatukseen ja viestintään. Liikenneympäristön parantamisen toimenpideohjelma ja liikennekasvatuksen ja viestinnän toimintasuunnitelma ovat liiteaineistoissa.

Kaikki hankkeessa laaditut dokumentit löytyvät sekä Paltamon kunnan että Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen internet-sivuilta.

Liikenneturvalisuustilanne

Tilastokeskuksen tieliikenneonnettomuustilaston mukaan Paltamossa tapahtui vuosina 2018–2022 keskimäärin noin 16 poliisin tietoon tullutta onnettomuutta vuodessa. Sattuneista onnettomuuksista kaksi oli kuolemaan johtaneita onnettomuuksia ja 12 loukkaantumiseen johtaneita onnettomuuksia. Näistä edelleen kuusi johti vakavaan loukkaantumiseen. 64 % sattuneista henkilövahinkoon johtaneista tieliikenneonnettomuuksista on sattunut valtatiellä.

Tarkasteltaessa henkilövahinko-onnettomuuksia pitemmällä aikavälillä Paltamon osalta, voidaan määrittää havaita laskua. Kun vuosina 2013–2017 henkilövahinko-onnettomuuksien keskiarvo oli kahdeksan, on vuosien 2018–2022 vastaava luku 2,8. Merkittävää laskua on tapahtunut etenkin loukkaantumiseen johtaneiden onnettomuuksien osalta. Paltamon kunnan alueella tapahtuvien tieliikenneonnettomuuksien keskimääräiset kustannukset yhteiskunnalle ovat noin 1,2 miljoonaa euroa vuodessa. Tästä kuntasektorin ja hyvinvointialueen osuus on noin 200 000 euroa.

Tarkasteltaessa tieliikenneonnettomuuksissa kuolleita ja loukkaantuneita tarkemmin vuosilta 2018–

2022, havaitaan että 75 % kuolleista ja loukkaantuneista on ollut henkilö- tai pakettiauton kuljettajia tai matkustajia. Ikäjakautuksen osalta 30 % uhreista on ollut 15–24-vuotiaita ja 40 % 55-vuotiaita tai vanhempia.

Asukkaiden kokemuksia ja mielipiteitä kunnan liikenneturvallisuustilanteesta kartoitettiin kaikille hankekunnille suunnatulla kyselyllä, joka koostui lomakeosiosta ja karttaosiosta. Paltamosta kyselyyn vastasi 135 henkilöä, jotka olivat pääosin kunnan asukkaita. Yli puolet vastaajista oli yli 35-vuotiaita. Alle 18-vuotiaita vastaajista oli 18 %.

Vastaajat kertovat taittavansa arkimatkinsa useimmiten henkilöautolla. Toiseksi suosituin kulkumuoto on kävely. Pyöräily on melko suosittua kesäiseen aikaan, mutta talvella sen suosio laskee merkittävästi. Vastaajista 42 % piti kunnan liikenneturvallisuuden tilaa vähintään melko hyvänä, 20 % melko huonona tai huonompana. Eri liikkumismuotojen osalta henkilöautoliikenteen turvallisuus koettiin parhaimmaksi, toiseksi korkeimmalle liikenneturvallisuus arvioitiin kävelyssä.

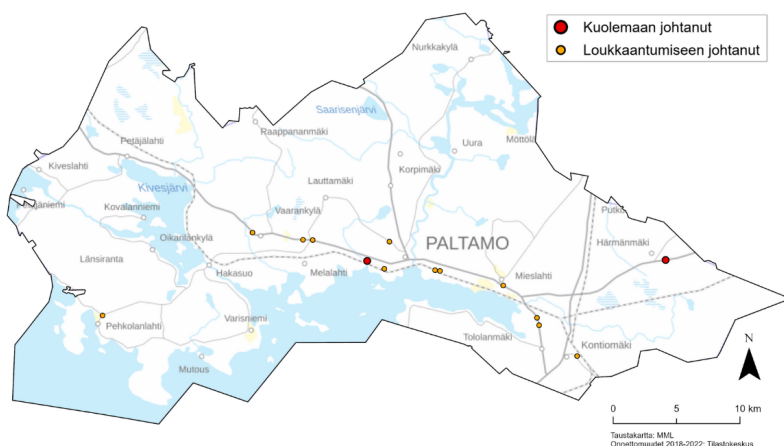
Kysyttäessä yleisimpiä liikennettä vaarantavia toimintatapoja, 61 % vastaajista nimesi ylinopeuden.

Toiseksi yleisimmäksi liikennettä vaarantavaksi toimintatavaksi nimettiin puhelimen käyttö autolla ajaessa ja kolmanneksi suojatien huomiotta jättäminen.

Turvavälineiden käytön osalta positiivisesti esiin nousi etenkin turvavyön käyttö ja turvaistuimen käyttö lapsella. Molemmissa noin 95 % vastaajista kertoi käyttävänsä turvavälinettä vähintään melkein aina. Yli 50 % vastaajista kertoi joskus käyttävänsä puhelinta ajaessaan moottoriajoneuvolla, missä voisi olla parannettavaa Paltamon osalta.

Kävelyn ja pyöräilyn osalta suurin motivaatiotekijä on ulkoilu ja virkistys ja myönteiset vaikutukset fyysiseen kuntoon. Vastaajista 34 % pitää 10–20 kilometrin pituisia matkoja sopivan pituisina pyörämatkoiksi, kävellessä taas 39 % piti 3–4 kilometrin pituisia matkoja sopivimpana. Pyörällä liikkumista vastaajilla lisäisi turvallisemmat ja sujuvamat pyöräilyreitit ja parempi talvikunnossapito. Talvikunnossapito ja turvallisemmat reitit nähtiin tärkeimpänä tekijänä myös kävelyn osalta arjen matkojen lisäämisessä. Tulevaisuuden liikkumisen osalta kävelyn ja pyöräilyn nähtiin keskimäärin pysyvän ennallaan tai lisääntyvän hieman.

Henkilövahinko-onnettomuudet Paltamon alueella 2018-2022

6 milj. €

tieliikenneonnettomuuksista yhteiskunnalle aiheutuneet kustannukset tarkastelujaksolla. Tästä 15–20 % kohdistuu kuntasektorille ja hyvinvointialueelle.

3

tieliikennekuolemaa tarkastelujakson aikana (2018–2022)

17

tieliikenteessä loukkaantunutta tarkastelujakson aikana (2018–2022)

66

omaisuusvahinkoon johtanutta tieliikenneonnettomuutta tarkastelujaksolla

64 %

henkilövahinkoon johtaneista tieliikenneonnettomuuksista tapahtui valtiatiellä.

75 %

kuolleista tai loukkaantuneista oli henkilö- tai pakettiauton kuljettajia tai matkustajia

Kuva 1: Henkilövahinko-onnettomuudet Paltamossa vuosina 2018-2022

Visio, tavoitteet ja painopistealueet

Liikenneturvallisuuden määrällisten tavoitteiden ja painopisteiden lähtökohtana on valtakunnallinen nollavisio. Määrälliset tavoitteet on asetettu valtakunnallisten tavoitteiden pohjalta siten, että vuosina 2019–2023 sattuneiden loukkaantumisten ja kuolemien lukumäärä on puolittunut vuoteen 2030 mennessä. EU:n nollavisiossa tavoitteena on, että tieliikennekuolemien määrä saadaan vähennettyä nollaan vuoteen 2050 mennessä, ja loukkaantumisten ja kuolemien puolittaminen vuoteen 2030 mennessä tukee tämän tavoitteen saavuttamista.

Kainuun kuntien liikenneturvallisuusvisio ja tavoitteet

Valtakunnallinen liikenneturvallisuusvisio on, että kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti tieliikenteessä ja kaikki tienkäyttäjryhmät kokevat liikenneympäristön turvalliseksi. Vision pohjalta Kainuun kuu-teen kuntaan määriteltiin henkilövahinkojen vähentämiseen liittyviä tavoitteita sekä näitä tukevia toiminnallisia tavoitteita. Kainuun kuuden kunnan tavoitteeksi asetettiin kuolleiden määrän vähentäminen kolmesta nol- laan ja loukkaantuneiden määrän vähentäminen 27:stä 13:een vuoteen 2030 mennessä. Kävelyn ja pyöräilyn tavoit- teeksi asetettiin alle viiden kilometrin matkojen lisääntyminen 30 %: lla vuoteen 2030 mennessä.

Kuva 2: Kainuun kuuden kunnan liikenneturvallisuustavoitteet

Kenenkään ei tarvitse kuolla tai loukkaantua vakavasti tieliikenteessä ja kaikki tienkäyttäjryhmät kokevat liikenneympäristön turvalliseksi.

Liikenneympäristön parantaminen

Viisaan liikkumisen suunnitelman yhteydessä jokaiselle kunnalle laadittiin liikenneympäristön parantamisen toimenpideohjelma. Ohjelmaan on koottu kustannuksiltaan toteuttamiskelpoisimmat toimenpiteet havaittujen ongelmakohtien parantamiseksi. Toimenpideohjelman lähtötietona hyödynnettiin asukaskyselyn karttaosiota, jossa vastaajat raportoivat havaitsemistaan ongelmakohteista ja mahdollisista vaaranpaikoista suoraan kartalle. Kyselyn lisäksi toimenpiteiden määrittelyssä hyödynnettiin olemassa olevia lähtötietoja, kuten onnettomuusaineistoja. Havaittuja ongelmakohteita käytiin tarkastelemassa paikan päällä maastokäynneillä.

Toimenpideohjelman sisältöä ja ehdotettavia toimenpiteitä tarkennettiin kuntien edustajien ja ELY-keskuksen kanssa yhteistyössä pidetyissä vuorovai-

kutustilaisuuksissa. Lisäksi toimenpiteet käytiin läpi kuntien liikenneturvallisuusryhmissä.

Toimenpideohjelman raportointi toteutettiin toimenpidetaulukkona ja karttaesityksinä. Taulukkoon kirjattiin kohteen perustiedot, toimenpide-ehdotus ja ehdotuksen kiireellisyysluokka ja kustannusarvio. Näiden lisäksi taulukkoon määriteltiin toteuttamisen vastuutaho sekä muita mahdollisia lisätietoja toimenpiteestä.

Alla olevassa taulukossa on esiteltynä kooste Paltamon toimenpideohjelmasta kiireellisyysluokittain ja vastuutahoittain. Luvun perässä oleva plusmerkki kertoo, että kiireellisyysluokkaan kuuluu toimenpiteitä, joille ei syystä tai toisesta ole määritelty hinta-arviota.

Taulukko: Toimenpide-ehdotuksien lukumäärä ja arvioidut kustannukset kiireellisyysluokittain.

Toimenpide-ehdotuksen vastuutaho	Kiireellisyysluokka 1 2024–2025		Kiireellisyysluokka 2 2026-2031		Kiireellisyysluokka 3 2032 ->		Kaikki toimenpiteet yhteensä	
	kpl	€ (* 1 000)	kpl	€ (* 1 000)	kpl	€ (* 1 000)	kpl	€ (* 1 000)
ELY-keskus	5	1 553	3	747 +	2	2 003	10	4 305
Kunta	6	50,5	2	Hintoja ei määritely.	0	0	8	50,5 +
ELY-keskus ja kunta	1	1	2	Hintoja ei määritely.	0	0	3	1 +
Fintraffic/ELY	0	0	1	20	0	0	1	20
Yksityistiekunta	0	0	0	0	1	10	1	10
Määrittelemätön	0	0	0	0	1	5	1	5
Yhteensä	12	1 604,5	8	767 +	4	2 018	24	4 391,5 +

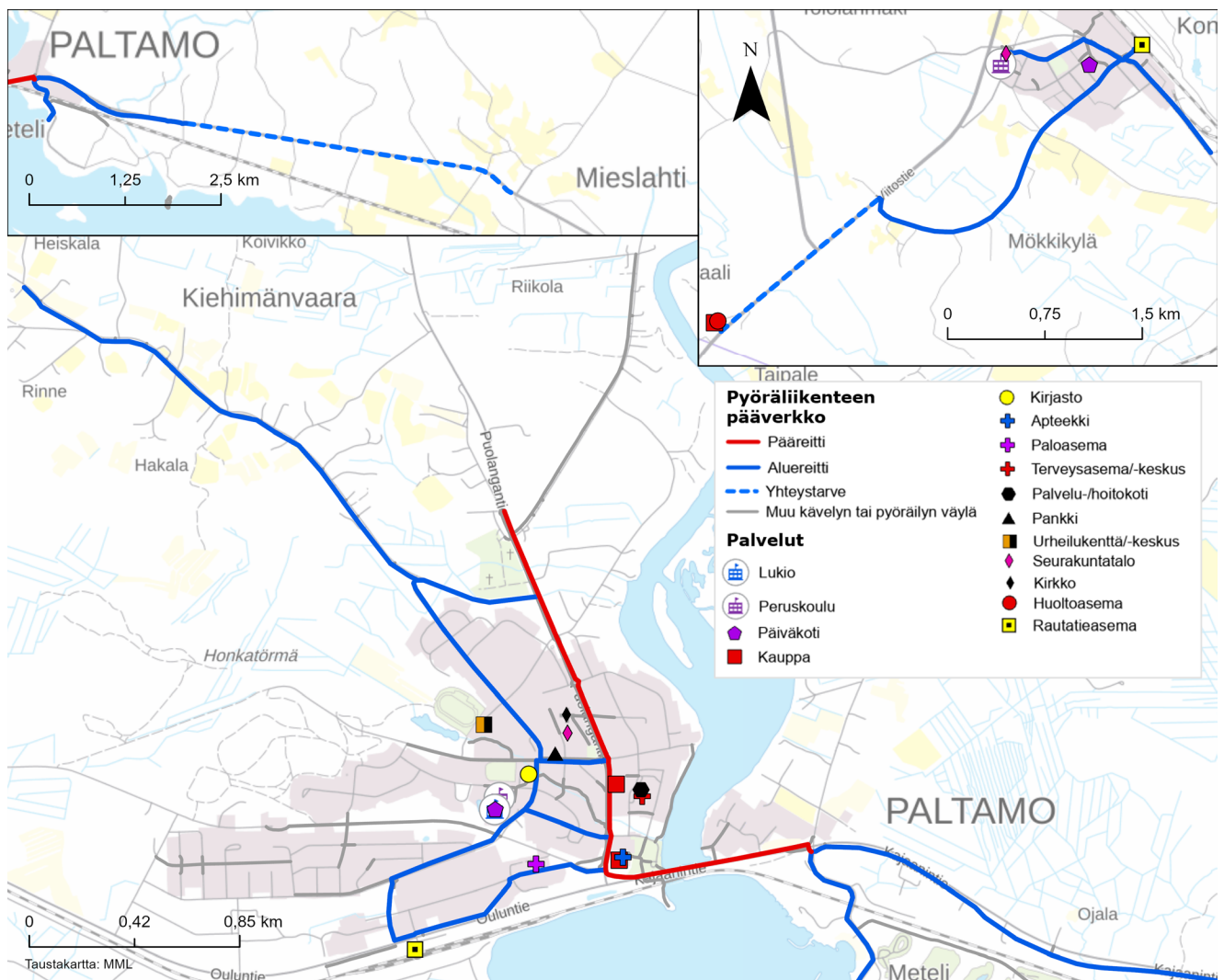
Esimerkkejä liikenneympäristön parantamisen toimenpide-ehdotuksista Paltamossa:

- Jkpp-liikennemerkkin lisääminen Korpitien koulun pysäköintialueelta lähtevälle jkpp:lle.
- Yksityistieliittymän kääntö kohtisuoraan Uurantiehen (Uurantie x Kitusentie)
- Kielletty moottoriajoneuvoilta -kytlin ja pihoilta ajo sallittu lisäkilven asentaminen Mailatielle.
- Alikulun rakentaminen valtatie 22 alitse ja liittymän porrastaminen (vt 22).

Kävely ja pyöräily

Kävelyn ja pyöräliikenteen edistämistä koskeva kartoitus sisälsi pyöräliikenteen verkon hierarkkisen määrittelyn, käytetyimpien jalankulun ja pyöräliikenteen reittien kytkeytymisen joukkoliikenteen keskeisimmille pysäkeille sekä keskeisten joukkoliikenteen pysäkkien, julkisten palveluiden ja työpaikkojen yhteydessä olevien pyöräpysäköintiolosuhteiden ja -tarpeiden selvittämisen. Lopputuloksena jokaiselle kunnalle laadittiin pyöräliikenteen toiminnallinen keskusluokitus ja pääverkko, joka on Paltamon osalta kuvattuna alla olevalla kartalla.

Paltamossa pääreitiksi määriteltiin Puolangantie välillä Päivölantie-Ouluntie ja Kajaanintie välillä Puolangantie-Uurantie. Pääreittiä täydentävää aluereittiä kiertää laajasti kunnan keskustaajamassa, ylettyen myös Vaarankyläntietä Rinteen alueelle saakka. Lisäksi Kontiomäen alueella kulkee aluereittiä, ja Viitostien varrella kulkee tunnistettu yhteystarve Leppiläntien ja Neste Kontiomäen välillä. Myös Kajaanintiellä välillä Kylänpurontie-Heikkisenjoentie.

Kuva 3: Paltamon pyöräliikenteen pääverkko ja keskeiset palvelut.

Jatkotoimenpiteet ja seuranta

Viisaan liikkumisen suunnitelman valmistuttua alkaa suunnitelman käytännön toteutus. Esitettyjen toimenpiteiden toteutuksesta vastaavat pääasiassa kunnan eri hallinnonalat ja -yksiköt sekä ELY-keskus. Liikennekasvatusta ja viestintää toteutetaan yhteistyössä laaja-alaisesti eri hallintokuntien ja sidosryhmien välillä.

Kunnan liikenneturvallisuuksustilanteen ja esitettyjen toimenpiteiden toteutumisen seurannassa sekä laaditun liikenneturvallisuuksusuunnitelman käyttöönotossa kunnan liikenneturvallisuuksuryhmällä on keskeinen rooli. Liikenneturvallisuuksuryhmällä on myös laajat mahdollisuudet edistää suunnitelmassa esitettyjä toimenpiteitä. Jotta kunnissa tapahtuva liikenneturvallisuuksustyö on myös tulevaisuudessa mahdollisimman jatkuvaa, on tärkeää, että ryhmä toimii aktiivisesti ja säännöllisesti myös jatkossa.

Suunnitelmassa esitetyt toimenpiteet vaativat myös henkilötyötä ja rahoitusta, minkä vuoksi suunnitelmaa ja mahdolliset toimenpiteet on hyvä käsitellä niiden tahojen kanssa, jotka päättävät toimintaresursseista. Esittelemällä suunnitelmaa mahdollisimman laajasti eri toimialoille lisätään päättäjien ymmärrystä liikenneturvallisuuksustyöstä. Samalla lisätään liikenneturvallisuuksutyön painoarvoa ja näkyvyyttä. Liikenneturvallisuuksutyötä voidaan edistää myös esimerkiksi huomioimalla liikenneturvallisuuksusteema erilaisissa kunnan käytännön työtä ja toimintaresursseja ohjaavissa suunnitelmissa ja asiakirjoissa.

Tulevat vaiheet:

- Valmistunut viisaan liikkumisen suunnitelma käsitellään ja hyväksytään teknisessä lautakunnassa ja/tai kunnanhallituksessa sekä saatetaan kunnanvaltuustolle tiedoksi.
- Suunnitelmaan koostetut aineistot kootaan kunnan internetsivuille.
- Suunnitelmaa käsitellään kunnan liikenneturvallisuuksuryhmässä.
- Suunnitelman valmistumisesta tiedotetaan kunnan organisaatioissa. Lisäksi asukkaita ja yrityksiä tiedotetaan paikallismedian kautta.
- Liikenneturvallisuuksustavoitteet huomioidaan kunnan muissa suunnitelmissa.
- Kunnan henkilöstö ja sidosryhmät sitoutetaan suunnitelman toteuttamiseen.
- Viisaan liikkumisen suunnitelman toteutuminen ja liikenneturvallisuuksustilanteen seuranta käynnistetään- Toteutus on liikenneturvallisuuksuryhmän vastuulla.

Lisätietoa:

Mervi Kilpeläinen, Paltamon kunta

Anniina Gutzén, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus

Erkki Sarjanoja, Ramboll Finland Oy

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-,
liikenne- ja ympäristökeskus

Veteraanikatu 1,
PL 86, 90130 Oulu
puh. 02 9503 8000

www.ely-keskus.fi/ely-pohjois-pohjanmaa

Taitto: Pauliina Järvinen • Kuvat: Katja Jurmu, Pauliina Järvinen • Kartta: © Katja Jurmu • Painotalo Oy • 11.2024

PALTAMO

www.ely-keskus.fi